

Náučný chodník nábrežím Dunajca

Kraj:	Prešovský
Okres:	Kežmarok
Geomorfologická jednotka:	Spišská Magura
Geologická jednotka:	vnútrokarpatský flyš
Chránené územie:	Pieninský národný park
Prístup:	bus Červený Kláštor, reštaurácia a pešo 250 m severným smerom na nábrežie Dunajca k soche sv. Jána Nepomuckého
Východisko:	Červený Kláštor, nábrežie Dunajca pred vstupom do kláštora
Trasa:	Červený Kláštor: parčík pred kláštrom - pravostranným nábrežím proti toku Dunajca po odbočku do Lechnice
Dĺžka, prevýšenie:	1,2 km, prevýšenie 5 m
Čas prechodu:	0,5 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, ochranárske

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 201?; 2021 obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave (2023).

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecny úrad Červený Kláštor, Červený Kláštor 65, 059 06 Červený Kláštor, tel. 052 / 4181 291

Poznámky: (1) Informačné panely nesú úplný názov náučného chodníka v znení **Kraj lietajúceho mnícha Cypriána. Náučný chodník nábrežím Dunajca**. Z praktických dôvodov sme v databáze použili jeho skrátenu verziu. (2) Celá trasa vedie po bezbariérovom chodníku. (3) Texty na informačných paneloch sú aj v poľskom jazyku. (4) Úvodné informácie o náučnom chodníku obsahuje panel v strede jeho trasy pri lávke cez Dunajec s turistickým slovensko-poľským hraničným prechodom.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie, a to v kombinácii s návštevou expozície Múzea Červený Kláštor a aspoň časti > Náučného chodníka Prielom Dunajca.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Červený Kláštor. Kúpeľná obec pri ústí Lipníka do Dunajca na rozhraní Pienin a Spišskej Magury pri slovensko-poľskej štátnej hranici severozápadne od Starej Lubovne, ktorej história sa spája najmä s Červeným kláštorom (pozri heslo nižšie). V časti obce Červený Kláštor-kúpele sa nachádza liečivý minerálny prameň. V roku 2012 boli obnovené Kúpele Červený Kláštor-Smerdžonka na liečbu kožných chorôb a chorôb dýchacích ciest.

Národná kultúrna pamiatka Kláštor kartuziánov (Červený kláštor). Kláštorový areál v obci Červený Kláštor pri brehu Dunajca, ktorý v roku 1319 založil magister Kakaš Berzevici, dedič a v tom čase majiteľ takmer všetkých majetkov na severozápadnom Spiši. V období 1329 - 1563 bol kláštor sídlom kartuziánov. V 15. storočí bol jeho rozkvet prerušený vpádom husitských vojsk z Čiech a na čas zanikol. Do dnešnej podoby ho prebudovala rehoľa kamaldulov, ktorá v ňom pôsobila od roku 1711 do zrušenia kláštora Jozefom II. v roku 1782. V rokoch 1956 - 1966 bol kláštor rekonštruovaný a sprístupnený verejnosti. V roku 1963 boli jeho objekty vyhlásené za národnú kultúrnu pamiatku. Kláštor aj za hranicami Spiša preslávila lekáreň založená v roku 1754, pre ktorú tu kamaldulský mních Cyprián (1724 - 1775) pestoval liečivé byliny. Kópia jeho rozsiahleho herbára je spolu s barokovými plastikami z neďalekého kostola vystavená v rámci expozície celoročne prístupného **Múzea Červený Kláštor** v objekte kláštora, ktoré poskytuje aj ubytovacie a reštauračné služby.

Prielom Dunajca. Deväť km dlhý prielomový úsek doliny Dunajca v Pieninách poniže obce Červený Kláštor tvoriaci na 7 km slovensko-poľskú štátnu hranicu. Rieka na ňom prekonáva bradlové pásmo kaňonom so zaklesnutými (dolinnými) meandrami. Územie je bohaté na bizarné skalné scenérie, vytvorené vo zvrásnených jurských a kriedových vápencoch, napr. Tri koruny - dominanta krajiny a najvyšší vrch poľských Pienin -, skalné veže Siedmich mníchov a i. Väčšia časť svahov na slovenskej (pravej) strane kaňona je A zónou Pieninského národného parku s najprísnejším stupňom ochrany prírody a krajiny. Na svahoch Holice rastú lipové lesy s dominanciou lipy malolistej a výskytom borievky netatovej (*Juniperus sabina*), jediným na Slovensku. V území sa vyskytuje vzácna vydra riečna (*Lutra lutra*), indikujúca čistotu vody. Atrakciou je sezónne splavovanie prielomu Dunajca na

drevených pltiach z Červeného Kláštora po ústie Lesnického potoka (z prístaviska Majere-Kvašné lúky v dĺžke 11 km a z prístaviska Červený Kláštor 9 km). Prielomom vedie > Náučný chodník Prielom Dunajca.

Pieninský národný park (PIENAP). Národný park zriadený v roku 1967 na území Pienin, najmenší na Slovensku, novelizovaný v roku 1997. Predchádzalo mu vyhlásenie Slovenskej prírodnej rezervácie v Pieninách v roku 1932; na poľskej strane v tom istom roku vznikol Park Narodowy w Pieninach a spolu vytvorili prvý medzinárodný prírodný park v Európe. V roku 2004 sa na území PIENAPu ustanovili podľa povahy prírodných hodnôt a stavu biotopov štyri zóny s rôzne prísnyim stupňom ochrany prírody a krajiny (A, B, C a D). Týmto boli zrušené maloplošné chránené územia (NPR Prielom Dunajca, NPR Prielom Lesnického potoka, NPR Haligovské skaly, NPP Aksamitka, PR Kamienska tisina a CHA Pieninské lipy), pričom ich areály sa stali súčasťou najprísnejších zón A a B. Park zaberá členité územie **Pienin** - jediného nášho pohoria tvoreného bradlovým pásmom - s osobitým geomorfologickým vývojom a ojedinelým reliéfom bradiel, skalných stien a vežičiek, hlbokou prielomovou dolinou Dunajca, krasovým reliéfom Haligovských skál. V prevažne lesnatom území sú zachovalé jedlovo-bukové porasty a pôvodné boriny na skalách. V druhovo bohatej flóre sa uplatňujú teplomilné i vysokohorské prvky s výskytom endemitov (chryzantéma pieninská (*Dendranthema zawadskii*), nevädza Triumfetta (*Centaurea triumfettii*), kurička štetinatá pieninská (*Minuartia setacea* subsp. *benatica*)) a vzácnym glaciálnym reliktom, borievkou netatovou (*Juniperus sabina*). Zo zoogeografického hľadiska je zaujímavý stret areálov druhov chladnomilných a teplomilných, ako aj alpskokarpatských a západokarpatských s východokarpatskými. Postglaciálnymi reliktnými vtákmi sú pôtik kapcavý a tesár čierny, z ďalších vzácnějších druhov tu hniezdia: včelár obyčajný, výr skalný, kvičok vrabčí, jariabok hôrny, skaliar pestrý a i. Stabilnou je populácia rysa, mačky divej a vydry. Na území PIENAPu boli v rámci celoslovenského mapovania pralesov z celkového počtu 123 pralesov identifikované dve lokality: prales Holica a prales Kláštornej hory. Prírodovedne najhodnotnejšou časťou parku je prielom Dunajca (pozri samostatné heslo). Územie parku čiastočne prekrýva územie európskeho významu Pieniny (súčasť sústavy Natura 2000).

Spišská Magura. Masívne pohorie oválneho pôdorysu medzi Ždiarom, Lendakom, Vyšnými Ružbachmi, Červeným Kláštorom a Osturňou, susediace na juhu s Podtatranskou brázdou, Tatrami a Podtatranskou kotlinou, na východe s Levočskými vrchmi, Spišsko-šarišským medzihorím a Pieninami a na severozápade štátnou hranicou s Poľskom (tam Pieniny a Podhale). Ide o flyšom - paleogénnymi pieskovecami a ílovcami - budovanú tektonicky vyzdvihnutú kryhu, z juhu ohraničenú strmými svahmi s krátkymi dolinami. Prejazdne lúčno-lesné Magurské sedlo (949 m n. m.) delí pohorie na dve podobné časti. Najvyšším vrchom je Repisko (1 259 m n. m.) na západnom okraji horstva severozápadne nad Ždiarom. Vo východnej časti, v severnom a východnom okolí Vyšných Ružbách, vystupujú spod flyša ako ostrov mezozoické horniny, napr. vápence, dolomity, zlepenca, kremence, brekcie, pieskovce. V mieste križovania zlomov na juhovýchodnom okraji tohto tektonického okna vznikli pri minerálnych prameňoch mohutné uloženy travertínu a penovca, vytvárajúce travertínové terasy, kopy, krátery (jeden s jazerom, niekoľko suchých). Mnohé predovšetkým hydrouhličitano-síranové, vápenato-horečnaté, hydrouhličité termálne pramene s teplotou do 24 °C tu podmienili rozvoj kúpeľníctva už od konca 16. storočia. S prameňmi súvisí i lokálny prírodný výron oxidu uhličitého v jednom z bezvodých travertínových kráterov, ktorého intenzita v čase kolíše. Smrtiaci plyn na dne krátera ohrozuje najmä drobné živočíchy (nebezpečenstvo v prípade vstupu je označené tabuľou umiestnenou na dne krátera). V oblasti celého pohoria sú priaznivé litologické podmienky pre hojnú tvorbu zosuvov. Viaceré z nich prehradením doliny viedli k vzniku nevelkých jazier (Jezerké jazero, Osturnianske jazero, Veľké jazero, Malé jazero).

Názvy informačných panelov

1. Prírodné klenoty
2. Príroda a história
3. Minerálny prameň a wellness centrum
4. Kraj lietajúceho mnícha Cypriána. Náučný chodník nábřežím Dunajca (*informačný panel s úvodnými informáciami*)
5. Pieniny
6. Ochrana prírody

